

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE MEMBRIS ECCLE-||SIAE MILITANTIS,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXI. Posse hæreticos ab Ecclesia damnatos temporalibus pœnis, & etiam morte mulctari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53880)

hæreticorum bona sit, & recipienda, si tamen alibi reperia-
tur; verba eius hæc sunt: *Nunquid nam in ipsorum hæreti-
corum libris non multa, quæ ad Veritatem pertineant, posi-
ta leguntur? Nunquid nam ideo Veritas refutanda est, quia
illorum libri, ubi prauitas inest, refutantur? Aut ideo prauis
libris suscipiendi sunt eorum, quia Veritas, quæ illic inserta
est, non negatur?*

Ad alia respondeo. PRIMVM, ex his locis colligi, semper
in Ecclesia fuisse morem vitandi lectionem librorum hæ-
reticorum, alioqui enim nemo istos Patres reprehendisset.
Dico SECUNDO, semper concessum fuisse, & modò etiam
concedi Episcopis, & aliis multis lectionem librorum hæ-
reticorum, & ideo non mirum, si Dionysius & Theophilus,
qui Patriarchæ erant, & S. Hieronymus, qui semper doctissi-
mus est habitus, poterant suo iure omnes libros legere. Di-
co TERTIO, nullam tunc fortassè fuisse legem vniuersalis
Ecclesiæ, sed solùm consuetudinem de non legendis libris
hæreticorum, exceptis libris Arii; at nunc lex est Ecclesiæ
vniuersalis, cui parendum est.

CAPVT XXI.

*Posse hæreticos ab Ecclesia damnatos, tempora-
libus pœnis, & etiam morte mulctari.*

IOANNES Hufs artic. 14. in Concilio Constans-
tensi, sess. 15. recitato, asseruit, non licere hæreti-
cum incorrigibilem tradere seculari potestati, &
permittere comburendum. Idem Lutherus in ar-
tic. 33. & in assertionem eiusdem. Nec nouus est error; nam e-
tiam Donatistæ olim idem docuerunt, vt Parmenianus, Pe-
tilianus, & Gaudentius, vt Augustinus testatur lib. 1. contra
epistolam Parmeniani, cap. 7. / Lib. 2. contra literas Periliani,
cap. 10. / lib. 2. contra epistolam Gaudentij, cap. 17. & 26. & e-
pist. 50. ad Bonifacium.

Contrarium docent omnes Catholici, & aliqui etiam ex
hæreticis. Nam Calvinus posteaquam Michaëlem Serue-
rum tanquam hæreticum publicè supplicio extremo affe-
cisset, & ab aliis sectariis argueretur, libellum edidit, in quo
KKkk demon-

demonstrat, licitum esse in hæreticos gladio animaduerte-
re, Benedictus quoque Aretius in historia de supplicio Va-
lentinii Gentilis, eundem Gentilem ob hæresim iure cæsum
à Bernensi Magistratu, contendit. Fusiùs verò id ipsum do-
cet Theodorus Beza in libro de hæreticis à Magistratu pu-
niendis.

Nos igitur breuiter ostendemus, hæreticos incorrigibi-
les, ac præsertim relapsos, posse ac debere ab Ecclesia reui-
& à secularibus potestatibus, temporalibus pœnis, atq; ipsa
etiam morte mulctari.

Probatur PRIMÒ Scripturis. Scriptura veteris Testamē-
ti Deut. 13. seuerissimè iubet falsos Prophetas, qui suadet co-
lere Deos alienos, sine vlla misericordia occidi, & cap. 17.
postquam dixerat, vt in rebus dubiis consuleretur summus
Sacerdos, mox subdit: *Qui autem superbierit, nolens obedire
Sacerdotis imperio, ex sententia iudicis moriatur.* Et rursum
cap. 18. Prophetas falsos interfici iubetur. Et re ipsa legem
hanc seruauerunt Helias, Iosias, Iehu, & alij, qui falsos Pro-
phetas plurimos occiderunt, vt patet 3. Reg. 18. & 4. Reg. 10.
& 23. nullum est autem ferè discrimen inter nostros hære-
ticos & falsos Prophetas illius temporis. nec solùm S. Reges
& Prophetæ blasphemos morte mulctarunt, sed etiam Na-
buchodonosor (vt dicitur Daniel. 3.) edictum constituit, vt
quicumque blasphemaret Deum Danielis, id est, verū Deum,
interficeretur, & domus eius vastaretur; in quo edicto Deo
vero obsequium iustissimum fecit, vt B. Augustinus dicit in
epist. 50. & alibi.

In nouo Testamento habemus in primis Matth. 18. posse
Ecclesiam eos, qui obedire nolunt, à se reuicere, & habere vt
Ethnicos & Publicanos, ac proinde permittere eos potestati
seculari, tanquā non amplius Ecclesiæ filios. Habemus deinde
de Rom. 13. secularem potestatem, posse scelestos homines
gladio punire: *Non enim, inquit, sine causa gladium portat,
minister enim Dei est, vindex in iram, &c.* Ex quibus duobus
locis apertè colligitur, licitum esse hæreticos, qui omnium
iudicio sunt rebelles Ecclesiæ & publicæ pacis perturbatores,
ab Ecclesia abscindi, & à seculari iudice morte mulctari.

PRAETEREA Christus & Apostolus eius hæreticos iis re-
bus cōparauerunt, quæ sine controuersia ferro & igni repel-
luntur

luntur; nam Matth. 7. Dominus ait: *Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus aut sunt lupi rapaces.* Et Act. 20. *Ego scio, quoniam intrabunt post discessum meum lupi rapaces;* nomine luporum certum est hæreticos intelligi debere, ut pulchrè explicat S. Ambrosius in cōmentario ad initium capitis decimi B. Luca; at lupi rapaces optimo iure occiduntur, si aliter abigi non possunt; pluris enim facienda est vita ouium, quàm mors luporum. Item Ioan. 10. *Qui non intrat per ostium in ouile, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro.* Vbi nomine furis & latronis intelliguntur hæretici, & omnes seductores, ac sectarum inuentores, ut Chrysostomus & Augustinus exponunt, fures autem & latrones, quomodo puniantur, notum est. Item 2. Tim. 2. hæresis comparatur cancro, qui non curatur medicamento, sed ferro excindi debet, alioqui perpetuò serpit, & totum corpus corrumpit. **D E N T Q V E** Christus Ioan. 2. flagello coëgit negociatores egredi templum. Petrus Act. 5. Ananiam, & Saphiram, quia mentiri ausi fuerant Spiritui sancto, occidit. & Paulus Act. 13. falsum Prophetam, qui proconsulem à fide impedire conabatur, cæcitate percussit.

Probatur **S E C V N D O** sententiis & legibus Imperatorum, quas Ecclesia semper probauit. Constantinus I. Imperator ad petitionem Nicenæ Synodi Arium cum aliquot sociis in exilium relegauit, ut auctor est Sozomenus lib. 1. cap. 20. historiarum; item Donatistas supplicio affecit, ut Augustinus refert lib. 1. contra epistolam Parmeniani, cap. 7. & in epist. 166. ad Donatistas, ubi enumerat multos Imperatores optimos, qui seuerissimas leges tulerunt contra hæreticos, & vnum solum Iulianum Apostatam hæreticis fauisse.

Deinde Theodosius, Valentinianus, Martianus, & alij religiosissimi Imperatores leges tulerunt in hæreticos, quibus eos interdum aliquot libris auri, interdum omnibus bonis, interdum exilio & verberibus, interdum vltimo supplicio multari voluerunt, ut patet C. de hæreticis. L. Manichæos. L. Ariani. L. Quicumque, qua vltima lege, quæ est Valentiniani, & Martiani iubentur occidi omnes, qui praua docere tentant; qui verò eos docentes audiunt, aliquot libris auri multari. Iustinianus apud Paulum Diaconum lib. 16. lege edita omnes hæreticos de finibus totius imperij eie-

cit, concessis trium mensium ad conuersionem inducis, deinde Michael Imperator apud eundem Paulum Diaconum lib. 24. capitalem pœnam in hæreticos constituit.

Probat **TERTIO** legibus Ecclesiæ, cap. Ad abolendâ, & cap. Excommunicamus, extra de hæreticis, & in Sexto de hæreticis, cap. Super eo, definit Ecclesia, hæreticos incorrigibiles seculari potestati tradendos, vt ab eis debito modo puniantur. Item Constantiense Concilium sels. 15. damnauit sententiam Ioannis Hufs; & ipsum Ioannem & Hieronymum de Praga tradidit seculari potestati, à qua ambo exusti fuerunt, denique Leo X. articulum Lutheri damnauit.

Probat **QUARTO** testimoniis Patrum. **CYPRIANVS** libro de exhortatione martyrij, cap. 5. postquam retulerat ex Deuter. 13. necandos esse Pseudoprophetas, subdit: *Si hoc in Testamento Veteri fiebat, nunc magis faciendum esse.*

HIERONYMVS in illud Galat. 5. Modicum fermentum totam massam corrumpit: *Igitur, inquit, scintilla statim si apparuerit extinguenda est, & fermentum à massa. Sic uti semouendum; secunda putrida carnes, & scabiosum animal à caulis ouium repellendum, ne tota domus, massa, corpus, & pecora, ardeat, corrumpatur, putrescat, intereant. Arus si scintilla fuit, sed quia non statim oppressa est, totum orbem eius flamma populata est.*

AUGUSTINVS lib. 1. retract. cap. 5. & in epist. 48. & contra tractat, quòd aliquando senserat, non esse vi cogendos hæreticos ad fidem, & prolixè probat id vtilissimum; semper tamen excipit supplicium mortis, non quòd illos hoc non mereri putaret, sed tum quia hoc decere Ecclesiæ mansuetudinem existimabat, tum etiam quia nondum vlla exstabat lex Imperatorum, qua hæretici iuberentur occidi; illa enim Lex, Quicumque, C. de hæreticis, paulò post mortem Augustini lata est.

Quòd autem Augustinus existimauerit, iustum esse, si hæretici occiderentur, perspicuum est; nam lib. 1. contra epistolam Parmeniani, cap. 7. ostendit, quòd si punirentur morte Donatistæ, iustè punirentur. Et tractat. 11. in Ioan. Occidunt, inquit, *animas, affliguntur in corpore, sempiternas mortes faciunt, & temporales se perpeti conquerunt, &c.* Vbi dicit falsò illos conqueri, quòd occiderentur ab Imperatoribus: tamen

tamen si etiam verum esset, adhuc iniuste conquererentur. Denique in epist. 50. ad Bonifacium dicit, Ecclesiam quidem ce nolle vllum hæreticum occidi, tamen sicut domus Dauid nõ ce potuit habere pacem nisi Absalon exstingueretur, & Dauid ce pace regni mærorem mortis filij consolatus est: sic cum ex ce legibus Imperatorum contra hæreticos sequitur aliquorum ce mors, Ecclesiam dolorem materni cordis lenire ac sanare ce tantorum liberatione populorum. ce

S. LEO in epist. 91. ad Turbium, cap. I. Merito, inquit, *Patres nostri, sub quorum temporibus hæresis hæc nefanda prorupit, per totum mundum institer egere, ut impius furor ab vniuersa Ecclesia pelleretur; quando etiam Principes mundi hanc sacrilegam amentiam ita detestati sunt, ut auctorem eius, ac plerosque discipulos legum publicarum ense prosternerent; Et profuit diu ista districtio Ecclesiastica lenitati, qua eisi sacerdotali contenta iudicio, cruentas refugit vltiones, seueris tamen Christianorum Principum constitutionibus adiunatur, dum ad spirituale nonnunquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium.* OPTATVS Milenitanus lib. 3. respondens calumniæ hæreticorum, qui ægerimè ferebant duos ex suis à Machario præfecto interfectos: *Videris, inquit, à Mose, & Phinee, et Helia, et Machario similia esse facta, quia ab omnibus vnius Dei vindex processit.*

GREGORIUS lib. I. epist. 72. ad Gennadium Exarchum Africæ, laudat eum, quod magno zelo hæreticos armis persequeretur, & hortatur, ut pergat.

S. BERNARDVS serm. 66. in Cantica: *Melius, inquit, proculdubio gladio coercerentur, illius videlicet, qui nõ sine causa gladium portat, quam in suum errorem multos traicere permittantur; Dei enim minister ille est, vindex in iram ei, qui malè agit, mirabantur aliqui, quod non modo patienter, sed etiam læti, ut videbantur, ducerentur ad mortem; sed qui minus aduertit, quanta sit potestas Diaboli, non solum in corpora hominũ, sed etiam in corda, qua semel permissus possederat: Nonne plus est sibi et hominem inuicere manus, quam id libenter ab alio sustinere?*

Probatur VLTIMO ratione naturali. PRIMO, hæretici excommunicari iure possunt, ut omnes fatentur, ergo & occidi. Probatur consequentia, quia excommunicatio est maior

ior pœna, quàm mors temporalis. Augustinus lib. i. contra aduers. Legis & Prophetarum, cap. 17. dicit, horribilius esse tradi Satanæ per excommunicationem, quàm gladio ferri, flammis absumi, ferisue subigi ad deuorandum.

SECUNDO, experientia docet non esse aliud remedium; nam Ecclesia paulatim progressa est, & omnia remedia experta; primò solùm excommunicabat; deinde addidit multam pecuniariam, cum exilium; vltimò, coacta est ad mortem venire; nam excommunicationem contempnunt hæretici, ac dicunt esse fulmina frigida: si mineris multam pecuniariam, nec Deum timent, nec homines reuerentur, scientes non defuturos stultos, qui illis credant, & à quibus alantur; si in carcerem concludas, vel in exilium mittas, corrumpunt vicinos verbis, & longè positos libris, ergo solùm remedium est, mittere illos maturè in locum suum.

TERTIO, falsarij omnium iudicio merentur mortem; at hæretici falsarij sunt verbi Dei.

QUARTO, ex ratione Augustini epist. 50. grauius est non seruare fidem hominem Deo, quàm sceminam viro, sed hoc morte punitur, cur non illud?

QUINTO, tres causæ sunt, propter quas ratio docet homines occidendos esse, quas pulchrè describit Colonus in libro, cuius titulus est, quòd mores animi corporis temperamentum sequantur, circa finem libri.

PRIMA causa est, ne mali bonis noceant, neue innocentes à nocentibus opprimantur; atq; hinc iustissimè omnium iudicio occiduntur homicidæ, adulteri, latrones. SECUNDA est, vt paucorum supplicio multi corrigantur, & qui noluerunt prodesse Reip. viuendo, prosint moriendo; atq; hinc videmus etiam iustissimè omnium iudicio quædam horrenda flagitia morte puniri, licet proximis non noceant, nisi exemplo, vt Necromantiam, quædam nefanda & cõtra naturam; ista ideo grauissimè puniuntur, vt ceteri intelligat, immania esse scelera, & non audeant similia perpetrare. TERTIA est, quia ipsi hominibus, qui occiduntur, sæpe vile est occidi, quando videlicet semper fiunt peiores, & non est probabile vnquam eos ad sanitatem mentis reuersuros.

Hæ autem rationes omnes suadent hæreticos occidendos; nam primùm nocent proximis magis, quàm vllus pirata
rel

vel latro, quandoquidem animas occidunt, immò tollunt fundamentum omnis boni, & Rempublicam multibus replent, qui necessariò religionum diuersitatem sequuntur.

Deinde, plurimis prodest eorum supplicium; multi enim, quos impunitas faciebat torpentes, supplicia proposita excitant, ut cogitent qualis sit hæresis, quam sequuntur, & videant ne fortè vitam præsentem miserè finiant, & ad futuram beatitudinem non perueniant. Itaque & B. Augustinus in epist. 48. testatur, plurimos conuersos esse, postquam leges Imperatorum nõ sinebant hæreticos impunitos, & nos quotidie idem videmus fieri in locis, vbi viget inquisitio.

Denique, hæreticis obstinatis beneficium est, quod de hac vita tollantur; nam quò diutiùs viuunt, eò plures errores excogitant, plures peruertunt, & maiorem sibi damnationem acquirunt.

CAPVT XXII.

Soluuntur obiectiones.

SUPEREST argumenta Lutheri atque aliorum hæreticorum diluere. Argumentum PRIMVM, ab experientia totius Ecclesiæ: *Ecclesia*, inquit Lutherus, *ab initio sui & que huc nullum combusit hæreticum*; ergo non videtur esse voluntas spiritus, ut comburantur.

RESPONDEO, argumentum hoc optimè probat, non sententiam, sed impetiam, vel impudentiam Lutheri; nam cum infiniti propemodum vel combusti, vel aliter necati fuerint, aut id ignorauit Lutherus, & tunc imperitus est, aut non ignorauit, & impudens ac mendax esse conuincitur; nam quod hæretici sint sæpe ab Ecclesia combusti, ostendi potest, si adducamus pauca exempla de multis. Priscillianus hæresiarcha cum sociis, à Maximo Christiano Imperatore necatus est, ut S. Hieronymus in libro de viris illustribus testatur, & de Donatistis occisis meminit Optatus lib. 3. contra Parmenianum.

Basilius quidam Magus, ac proinde hæreticus; nam vix vili sunt verè Magi nõ hæretici, Romæ combustus est à Christiano,